

АНОТАЦІЯ

Лісна-Міськів Н.Є. Праксеологічні засади підготовки майбутніх медичних сестер до професійної діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Національний університет «Львівська політехніка», МОН України, Хмельницький, Львів, 2021.

Актуальність дослідження. Соціально-економічні зміни в нашій державі позначилися у всіх сферах українського суспільства, не залишилася осторонь і система охорони здоров'я. Як свідчать реалії, протягом останніх десятиліть сестринській справі не приділялося належної уваги, що призвело до значного відставання галузі охорони здоров'я від розвитку сучасної науки і медичних технологій та стало вагомим причиною масового вибування кваліфікованого сестринського персоналу з професії та виїзду за кордон на роботу. Як наслідок такого стану речей нині в медичних установах спостерігається зниження забезпеченості кваліфікованими сестринськими кадрами, збільшення дисбалансу у співвідношенні між лікарями і медичними сестрами. Усі наведені аргументи спричиняють погіршення якості надання українському населенню кваліфікованої медичної допомоги.

У нашій країні традиційно склалися уявлення про медичну сестру, як про помічника лікаря, що виконує лише допоміжні функції. У зв'язку з цим сестринська справа довгий час залишалася другорядною ланкою охорони здоров'я, тобто сприймалася у якості «технічної деталі», що позбавлена самостійності. У результаті цього спостерігається певна недооціненість професії медичної сестри. Описаний стан речей потребує суттєвих змін, тому на порядок денний поставлено питання формування готовності медичного персоналу освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» до професійної діяльності. З метою ліквідації зазначених прогалин, у полі зору українських

науковців нині перебувають психолого-педагогічні питання вдосконалення професійної підготовки майбутніх бакалаврів сестринської справи. Як засвідчили виклики, зумовлені поширенням COVID-19, сучасне українське суспільство має фундаментальну потребу у майбутніх медичних сестрах, яким притаманний високий інтелектуально-творчий потенціал, глобальне професійне мислення та готовність до професійної діяльності.

З прийняттям Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України, Закону України «Про освіту», Наказу МОЗ України «Про затвердження Положення про особливості ступеневої освіти медичного спрямування», введенням Галузевих стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій інтегральним показником якості професійної підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів є компетентність, що формується на основі системного впровадження в освітній процес праксеологічних засад. Професійна підготовка має визначатися не лише вузькоспеціалізованими знаннями, а й охоплює загальнотеоретичні інваріантні знання, що допомагають у цілісному сприйнятті наукової картини світу та сприяють розвитку інтелекту й самореалізації, а також дозволяють майбутньому фахівцю стати конкурентоздатним на професійному ринку праці. Саме тому підвищення рівня готовності майбутніх медичних сестер до професійної діяльності потребує суттєвого вдосконалення на основі впровадження праксеологічних засад, що є практико орієнтованими.

Теоретико-методологічні аспекти праксеологічного підходу висвітлені у публікаціях Богоявленської 2004; Зуєва, 2008; Колеснікової, 2005; Комахи, 2003; Любогор, 2011; Марон, 2012; Пщоловського, 1993; Романовської, 2016 та ін. Структуру професійної діяльності майбутніх фахівців з психолого-педагогічних позицій аналізували Гордійчук, 2016; Дахін, 2007; Драч, 2008; Зеєр, 2007; Кузьміна, 1990; Федорова, 2016 та ін. Загальні методологічні підходи до формування професійної компетентності майбутніх фахівців проаналізовані Дубасенюк (*Професійна педагогічна освіта: компетентісний*

підхід, 2011); Іщук, 2017; Мачинською, 2013; Новіковим, 2007; Овсянніковою, 2016; Семеновою, 2009; Сурмінім, 2003 та ін.

Аналіз формування професіоналізму майбутніх медичних сестер під час навчання у коледжах представлений у дисертаційних роботах Борисюк, 2016; Демянчука, 2015; Колісник-Гуменюк, 2012; Куренкової, 2009; Лукашук, 2007; Радзієвської, 2011; Соцького, 2016; Шавальової, 2007; Шарлович, 2015 та ін. Психолого-педагогічні та методологічні аспекти вдосконалення професійної підготовки майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки вивчали Джулай, 2013; Єремеєва, 2015; Закусилова, 2016; Кравченко, 2013; Кудрявцева, 2011; Левківська, 2014; Мельничук, 2014; Романишина, 2011; Селятинко, 2013; Шегедин, 2003 та ін. У публікаціях Булах, 2003; Данилюк, 2016; Дуб, 2011; Козак, 2015; Копетчука, 2011; Кузьмінського, 2011; Невмержицької, 2014; Сидоренка, 2011; Солодовник, 2016; Тимощука, 2011; Чернишенко, 2015 та ін. розкрито питання становлення та реформування медсестринської освіти в Україні. Значний інтерес у контексті нашого дослідження представляють напрацювання Андрейчин, 2006; Кліщ, 2013; Лісового, 2010; Ліщенко, 2006; Мілевської, 2006; Паласюк, 2012; Поляченко, 2005 та ін., у яких представлено характеристику сестринської справи у зарубіжних країнах.

Встановлено, що наукові пошуки, здебільшого, спрямовуються на дослідження: специфіки професійної підготовки в умовах університетської освіти (Єремеєва, 2015); потенціалу компетентнісного підходу (Демянчук, 2013; Іщук, 2017); гуманності, милосердя та медсестринської етики (Касевич, 2009; Коваль, 2017); детермінантів особистісного та професійного становлення (Кахно, 2010; Леонченко, 2008); інноваційних педагогічних технологій (Люшук, 2005; Олеськова, 2017); самоосвітньої діяльності (Селятинко, 2013; Солодовник, 2016). Однак, праксеологічні засади підготовки майбутніх медичних сестер під час навчання в бакалавраті ґрунтовно не досліджені, не проаналізовано потенціал праксеологічного підходу у формуванні професіоналізму майбутніх бакалаврів сестринської

справи під час вивчення навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки.

Актуальність проблеми формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності обумовлена необхідністю: підняття престижу працівників середньої медичної ланки в суспільстві; забезпечення якості підготовки фахівців та підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці; використання праксеологічного підходу до організації освітнього процесу на основі доктрини організації медичної освіти.

Аналіз наукових пошуків і вивчення сучасного досвіду професійної підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів засвідчив наявність *суперечностей*, що потребують результативного розв'язання, зокрема, між:

- соціальним замовленням українського суспільства на підготовку професійно компетентних медичних працівників середньої ланки та неналежною розробленістю практичних механізмів, які впливають на формування у них готовності до професійної діяльності;
- підвищеними вимогами до якості професійної підготовки медичних сестер-бакалаврів та інертністю системи середньої медичної освіти, яка не встигає своєчасно і адекватно реагувати на введення педагогічних інновацій та використання праксеологічних засад;
- складним та інтегративним характером професійної діяльності медичної сестри та лише епізодичним застосуванням праксеологічного підходу, що не дозволяє належним чином сформувати готовність до професійної діяльності;
- вимогою щодо розвитку особистісно-професійних якостей майбутніх медичних сестер-бакалаврів та відсутність цілеспрямованої і системної діяльності у цьому напрямку.

Актуальність проблеми, необхідність вирішення означених суперечностей, недостатність досліджень реалізації праксеологічних засад у професійній підготовці фахівців медсестринства зумовили вибір теми

дисертаційного дослідження «**Праксеологічні засади підготовки майбутніх медичних сестер до професійної діяльності**».

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності організаційно-педагогічних умов і структурної моделі підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати зміст і сутність наукової дефініції «професійна підготовка майбутніх медичних сестер».

2. Дослідити потенціал праксеології та праксеологічного підходу у формуванні готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності.

3. Визначити компоненти, уточнити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності.

4. Виявити й обґрунтувати організаційно-педагогічні умови та розробити структурну модель формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах.

5. Експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов та структурної моделі формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх бакалаврів сестринської справи.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови і структурна модель формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах.

Гіпотеза дослідження – впровадження моделі підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів буде ефективним, якщо реалізувати комплекс педагогічних умов у процесі їхньої професійної підготовки: індивідуалізація

навчання як чинник формування мотиваційно-ціннісної сфери майбутніх сестер-бакалаврів; системна організація інтегративних медичних знань в освітньому середовищі медичних закладів; формування продуктивного клінічного досвіду студентів під час навчальної та переддипломної практик; використання ігрових імітаційних методів для формування особистісної компетентності майбутніх медичних сестер-бакалаврів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що *уперше* визначено й теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах (індивідуалізація навчання як чинник формування мотиваційно-ціннісної сфери майбутніх сестер-бакалаврів; системна організація інтегративних медичних знань в освітньому середовищі медичних закладів; формування продуктивного клінічного досвіду студентів під час навчальної та переддипломної практик; використання ігрових імітаційних методів для формування особистісної компетентності майбутніх медичних сестер-бакалаврів) та розроблено структурну модель формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах, що має блочну структуру та складається з цільового (соціальне замовлення, мета, завдання), змістового (підходи, принципи, праксеологічні закони), технологічного (освітнє середовище навчального закладу, організаційно-педагогічні умови), діяльнісного (методи, форми, засоби), результативного (компоненти, критерії, рівні, результат) блоків.

Конкретизовано можливості праксеології та досліджено потенціал праксеологічного підходу у формуванні готовності медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності під час вивчення навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки і професійної та практичної підготовки.

Удосконалено діагностичний інструментарій для дослідження стану сформованості готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до

професійної діяльності на основі визначених компонентів (мотиваційно-ціннісного, теоретико-когнітивного, практико-конативного, особистісно-рефлексивного), критеріїв (мотиваційного, знаннєвого, діяльнісного, аналітичного) та їх показників за творчим, достатнім, реконструктивним, репродуктивним рівнями.

Уточнено сутність наукових дефініцій «професійна підготовка майбутніх медичних сестер-бакалаврів», «готовність до професійної діяльності» та «праксеологічні засади».

Набули подальшого розвитку теоретичні та практичні засади впровадження ідей праксеологічного підходу у професійну підготовку майбутніх медичних сестер.

Практичне значення дослідження полягає у розробці й упровадженні в професійну підготовку майбутніх медичних сестер інноваційних форм і методів, які підвищують їх готовність до професійної діяльності. Розроблено науково-методичні матеріали і навчально-методичні рекомендації для викладачів з метою вдосконалення навчально-пізнавальної діяльності майбутніх медичних сестер-бакалаврів та формування у них готовності до професійної діяльності під час вивчення навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки («Українська мова», «Філософія», «Історія та культура України») й професійної та практичної підготовки («Обстеження та оцінка стану здоров'я людини», «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», «Клінічне медсестринство»).

Удосконалено методику організації освітнього процесу у навчальних закладах, які готують медичних фахівців середньої ланки, підготовлено діагностичний інструментарій для дослідження стану сформованості готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності. Результати наукових досліджень можуть бути використані під час професійної підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів, а також у розробці навчальних програм і навчально-методичних матеріалів з метою формування у них готовності до професійної діяльності. Основні положення, узагальнення

та висновки можуть бути використані для написання монографій, підручників, навчально-методичних посібників з професійної підготовки та теорії й методики професійної освіти, виконанні бакалаврських, курсових робіт, розробки концепцій професійної підготовки медичних сестер-бакалаврів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (317 найменувань, з них 20 – іноземними мовами) та додатків (14 на 119 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 369 сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 242 сторінках. Роботу ілюстровано 10 рисунками та 15 таблицями на 9 сторінках.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, об'єкт, предмет, основні завдання та гіпотезу дослідження; охарактеризовано методи дослідження, визначено експериментальну базу; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів; подано відомості про впровадження, апробацію і публікацію результатів; надано дані про структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності»** вивчено психолого-педагогічні підходи до розуміння сутності професійної підготовки майбутніх медичних сестер в Україні та світі; досліджено потенціал праксеології та праксеологічного підходу; охарактеризовано дидактичні закони, загальнонаукові та специфічні принципи професійної підготовки майбутніх медичних сестер у контексті праксеологічних засад.

У другому розділі **«Практичні основи підготовки майбутніх медичних сестер до професійної діяльності на праксеологічних засадах»** представлено характеристику особистісно-професійних якостей майбутніх медичних сестер-бакалаврів; розкрито компоненти, критерії, показники та рівні сформованості їхньої готовності до професійної діяльності; обґрунтовано доцільність впровадження організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної

діяльності на праксеологічних засадах та висвітлено структурну модель формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах.

У третьому розділі «**Дослідно-експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов і структурної моделі формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах**» представлено результати констатувального етапу експерименту; висвітлено методiku впровадження організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної діяльності на праксеологічних засадах; представлено аналіз результатів формувального етапу експерименту.

Визначено перспективні напрями подальших педагогічних розвідок.

Ключові слова: майбутні медичні сестри, праксеологічний підхід, професійна підготовка, готовність до професійної діяльності, особистісно-професійні якості, організаційно-педагогічні умови, структурна модель.

ABSTRACT

Lisna-Miskiv N. E. Praxeological Principles of Training of Future Nurses for Professional Activity – Qualifying research paper as a manuscript.

The thesis for the Doctor of Philosophy Degree in the specialty 015 – Professional Education (by specializations). – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, Lviv, 2021.

The research topicality. Socio-economic changes in our country have affected all spheres of Ukrainian society, and the health care system has not been left out. According to reality, in recent decades, nursing has not been given due attention, which has led to a significant lag in the field of health care from the development of modern science and medical technology and has been a major reason for the mass retirement of qualified nursing staff. As a result of this state of affairs,

medical institutions are currently experiencing a decrease in the provision of qualified nursing staff and an increase in the imbalance in the ratio between doctors and nurses. All these arguments lead to a deterioration in the quality of qualified medical care provided to the Ukrainian population.

In our country, there is a traditional idea of a nurse as an assistant doctor who performs only ancillary functions. As a result, nursing has long been a secondary part of health care, a perceived «technical detail» that lacks independence. As a result, there is a certain underestimation of the nursing profession. The described state of affairs needs significant changes, so the issue of forming the readiness of medical staff of educational and qualification level «bachelor» for professional activity is on the agenda. In order to eliminate these gaps, in the field of view of Ukrainian scientists are now psychological and pedagogical issues of improving the training of future bachelors of nursing. As evidenced by the challenges posed by the spread of COVID-19, modern Ukrainian society has a fundamental need for future nurses, who are characterized by high intellectual and creative potential, global professional thinking and readiness for professional activity.

With the adoption of the Concept of building a new national health care system of Ukraine, the Law of Ukraine «On Education», the Order of the Ministry of Health of Ukraine «On approval of the Regulations on medical education», the introduction of industry standards of higher education and the National Qualifications Framework. nurses-bachelors is a competence that is formed on the basis of systematic implementation in the educational process of praxeological principles. Vocational training should be determined not only by highly specialized knowledge, but also includes general theoretical invariant knowledge that helps in the holistic perception of the scientific picture of the world and promotes the development of intelligence and self-realization, as well as allowing future professionals to become competitive in the professional labor market. That is why increasing the level of readiness of future nurses for professional activity needs to be significantly improved through the introduction of praxeological principles that are practice-oriented.

Theoretical and methodological aspects of the praxeological approach are covered in the publications of the Bogoiavlenska 2004; Zueva, 2008; Kolesnikova, 2005; Komakhy, 2003; Lyubogor, 2011; Maron, 2012; Pscholovsky, 1993; Romanovska, 2016 and others. The structure of professional activity of future specialists from psychological and pedagogical positions was analyzed by Gordiychuk, 2016; Dahin, 2007; Drach, 2008; Zeyer, 2007; Kuzmina, 1990; Fedorova, 2016 and others. General methodological approaches to the formation of professional competence of future specialists are analyzed by Dubaseniuk (Professional pedagogical education: competence approach, 2011); Ishchuk, 2017; Machynska, 2013; Novikov, 2007; Ovsyannikova, 2016; Semenova, 2009; Surmin, 2003 and others.

Analysis of the formation of professionalism of future nurses while studying in colleges is presented in dissertations Borisyuk, 2016; Demyanchuk, 2015; Kolisnyk-Humeniuk, 2012; Kurenkova, 2009; Lukashchuk, 2007; Radzievskaya, 2011; Sotsky, 2016; Shavalyova, 2007; Sharlovych, 2015 and others. Psychological, pedagogical and methodological aspects of improving the professional training of future nurses in the process of professional training were studied July, 2013; Yermeeva, 2015; Zakusilova, 2016; Kravchenko, 2013; Kudryavtseva, 2011; Levkivska, 2014; Melnichuk, 2014; Romanishina, 2011; Selyatinko, 2013; Shegedin, 2003 and others. In the publications of Bulakh, 2003; Danilyuk, 2016; Oak, 2011; Kozak, 2015; Kopetchuk, 2011; Kuzminsky, 2011; Nevmerzhytska, 2014; Sidorenko, 2011; Solodovnyk, 2016; Timoshchuk, 2011; Chernyshenko, 2015 and others. the issue of formation and reform of nursing education in Ukraine is revealed. Of great interest in the context of our study are the works of Andreychin, 2006; Klishch, 2013; Lisovogo, 2010; Lishchenko, 2006; Milevska, 2006; Palasyuk, 2012; Polyachenko, 2005, etc., which present the characteristics of nursing in foreign countries.

It is established that scientific research is mostly focused on research: the specifics of professional training in university education (Yermeeva, 2015); the potential of the competency approach (Demyanchuk, 2013, Ishchuk, 2017);

humanity, charity and nursing ethics (Kasevich, 2009; Koval, 2017); determinants of personal and professional development (Kahno, 2010 Leonchenko, 2008); innovative pedagogical technologies (Lyushuk, 2005; Oleskova, 2017); self-educational activities (Selyatynko, 2013; Solodovnyk, 2016). However, the praxeological principles of training future nurses during undergraduate studies have not been thoroughly studied, the potential of praxeological approach in shaping the professionalism of future bachelors of nursing in the study of professional and practical training has not been analyzed.

The urgency of the problem of forming the readiness of future nurses-bachelors for professional activity is due to the need to: raise the prestige of middle medical workers in society; ensuring the quality of training and increasing their competitiveness in the labor market; use of a praxeological approach to the organization of the educational process on the basis of the Doctrine of Secondary Medical Education.

The analysis of scientific research and the study of modern experience of professional training of future nurses-bachelors showed *the existence of contradictions* that need to be effectively resolved, in particular, between:

- the social order of the Ukrainian society for the training of professionally competent mid-level medical workers and the improper development of practical mechanisms that affect the formation of their readiness for professional activity;
- increased requirements for the quality of professional training of bachelor nurses and the inertia of the secondary medical education system, which does not have time to respond adequately to the introduction of pedagogical innovations and the use of praxeological principles;
- the complex and integrative nature of the nurse's professional activity and only the occasional application of a praxeological approach, which does not allow to properly form the readiness for professional activity;
- the requirement for the development of personal and professional qualities of future nurses-bachelors and the lack of purposeful and systematic activities in this direction.

The urgency of the problem, the need to resolve these contradictions, the lack of research on the implementation of praxeological principles in the training of nurses led to the choice of dissertation research topic «**Praxeological Principles of Training of Future Nurses for Professional Activity**».

The research aim is to theoretically substantiate and experimentally test the effectiveness of organizational and pedagogical conditions and the structural model of preparation of future nurses-bachelors for professional activity on a praxeological basis.

Objectives of the study:

1. Analyze the content and essence of the scientific definition of «professional training of future nurses».
2. Investigate the potential of praxeology and praxeological approach in shaping the readiness of future nurses-bachelors for professional activity.
3. Identify the components, clarify the criteria, indicators and levels of readiness of future nurses-bachelors for professional activity.
4. Identify and justify the organizational and pedagogical conditions and develop a structural model of formation of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on a praxeological basis.
5. Experimentally test the effectiveness of organizational and pedagogical conditions and the structural model of forming the readiness of future nurses-bachelors on a praxeological basis.

The object of research – is the professional training of future bachelors in nursing.

The subject of the research – is organizational and pedagogical conditions and structural model of formation of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on the basis of praxeological approach.

The research hypothesis is as follows: introduction of the model of training of future nurses-bachelors will be effective in case of the implementation of a complex of pedagogical conditions in the course of their professional training: individualization of training as a factor of formation of motivational-value sphere of

future nurses-bachelors; knowledge in the educational environment of medical institutions, the formation of productive clinical experience of students during educational and undergraduate internships, the use of game simulation methods for the formation of personal competence of future nurses-bachelors.

The scientific novelty of the obtained results is that *for the first time* the organizational and pedagogical conditions of formation of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on praxeological bases are determined and theoretically substantiated (individualization of training as a factor of formation of motivational-value sphere of future nurses-bachelors; knowledge in the educational environment of medical institutions, the formation of productive clinical experience of students during educational and undergraduate internships, the use of game simulation methods for the formation of personal competence of future nurses-bachelors) and developed a structural model of formation of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on praxeological bases, which has a block structure and consists of target (social order, purpose, task), semantic (approaches, principles, praxeological laws), technological (educational environment educational institution, organizational and pedagogical conditions), activity (methods, forms, means), effective (components, criteria, levels, result) blocks. The possibilities of praxeology are specified and the potential of the praxeological approach in the formation of the readiness of bachelor nurses for professional activity during the study of the disciplines of humanitarian and socio-economic training and professional and practical training *is investigated*.

Diagnostic tools for studying the state of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on the basis of certain components (motivational-value, theoretical-cognitive, practical-conative, personal-reflexive), criteria (motivational, cognitive, activity and analytical) *are improved*. indicators for creative, sufficient, reconstructive, reproductive levels.

The essence of scientific definitions «professional training of future nurses-bachelors», «readiness for professional activity» and «praxeological principles» *is specified*.

Theoretical and practical bases of introduction of ideas of the praxeological approach in professional training of future nurses *have received further development.*

The practical significance of the research is to develop and implement in the training of future nurses innovative forms and methods that increase their readiness for professional activity. Scientific and methodical materials and educational and methodical recommendations for teachers are developed for the purpose of improvement of educational and cognitive activity of the future nurses-bachelors and formation in them of readiness for professional activity during studying of disciplines of humanitarian and social and economic preparation («Ukrainian language», «Philosophy», «History and culture of Ukraine») and professional and practical training («Examination and assessment of human health», «Management and leadership in nursing», «Clinical nursing»).

The method of organizing the educational process in medical institutions that train mid-level medical specialists has been improved, diagnostic tools have been prepared to study the state of readiness of future nurses-bachelors for professional activity. The results of scientific research can be used during the training of future nurses-bachelors, as well as in the development of training programs and teaching materials in order to form their readiness for professional activity. The main provisions, generalizations and conclusions can be used to write monographs, textbooks, manuals on training and theory and methods of vocational education, master's, diploma, term papers, development of concepts of professional training of nurses-bachelors.

The structure and volume of the thesis. The paper consists of the introduction, three chapters, conclusions to the chapters, general conclusions, references (317 items, 20 of them in foreign languages) and appendices (14 on 119 pages). The total volume of the thesis is 369 pages of printed text, the main content is set out on 242 pages. The work is illustrated with 10 figures and 15 tables on 9 pages.

The introduction substantiates the relevance of the topic, defines the purpose, object, subject and main tasks and research hypothesis; research methods are characterized, the experimental base is determined; scientific novelty, practical significance of the obtained results is revealed; information on implementation, testing and publication of results is provided; data on the structure and scope of the dissertation are provided.

The first chapter «**Theoretical Foundations of Professional Training of Future Nurses-Bachelors for Professional Activity**» studied psychological and pedagogical approaches to understanding the essence of professional training of future nurses in Ukraine and the world; the potential of praxeology and praxeological approach is investigated; didactic laws, general scientific and specific principles of professional training of future nurses in the context of praxeological principles are characterized.

The second chapter «**Practical Bases of Preparation of Future Nurses for Professional Activity on The Basis of Praxeological Approach**» presents the characteristic of personal and professional qualities of future nurses-bachelors; the components, criteria, indicators and levels of formation of their readiness for professional activity are revealed; the expediency of introduction of organizational and pedagogical conditions of formation of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on the basis of praxeological approach is substantiated; the structural model of formation of readiness of future nurses-bachelors for professional activity on praxeological bases is covered.

The third chapter «**Experimental Verification of Organizational and Pedagogical Conditions and Structural Model of Formation of Readiness of Future Nurses-Bachelors for Professional Activity on The Basis of Praxeological Approach**» presents the results of the ascertaining stage of the experiment; the method of introduction of organizational and pedagogical conditions of formation of readiness of future nurses for professional activity on the basis of praxeological approach is covered; the analysis of results is presented.

The prospects of further pedagogical researches have been identified.

Keywords: future nurses, praxeological approach, professional training, readiness for professional activity, personal-professional qualities, organizational-pedagogical conditions, structural model.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях

України, які включено до міжнародних наукометричних баз

1. ¹ Лісна-Міський Н. Є. (2016a). Загальна характеристика професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи. *Педагогічні науки* Збірник наукових праць. Вип. 72. Том 1. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 122–126.
2. ² Лісна-Міський Н. Є. (2016b). Основні проєкції дослідження феномену професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи. *Гірська школа Українських Карпат*. Наукове фахове видання з педагогічних наук. № 15. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 54–57.
3. ³ Лісна-Міський Н. Є. (2017a). Зміст готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності. *Гірська школа Українських Карпат*. Наукове фахове видання з педагогічних наук. № 16. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 85–91.
4. ⁴ Лісна-Міський Н. Є. (2017b). Формування особистісно-професійних якостей майбутніх медичних сестер у контексті праксеологічного підходу *Педагогічні науки*. Збірника наукових праць. Випуск LXXVI. Херсон : Херсонський державний університет. 38–43.
5. Lisna-Miskiv N. (2020a). The content and characteristics of the didactic laws for forming the readiness of future nurses-bachelors for professional activities. *Knowledge, Education, Law, Menegement*. №2 (30). 153–159.

---

¹ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

² Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

³ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

⁴ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

Публікації у наукових фахових виданнях України

6. Лісна-Міськів Н. Є. (2015а). Потенціал праксеології у формуванні професіоналізму бакалаврів сестринської справи. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*. Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Вип. 1(12). Херсон : Грінь Д.С., Т. 5. 38–41.
7. Лісна-Міськів Н. Є. (2017с). Практичне застосування принципів, покладених в основу розробки структурної моделі формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. №1(306) лютий. Частина II. ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 269–275.
8. Лісна-Міськів Н. Є. (2017е). Практичні аспекти впровадження праксеологічного підходу у професійну підготовку майбутніх медичних сестер-бакалаврів. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Педагогіка». Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. 86–93.
9. Лісна-Міськів Н. Є. (2017f). Характеристика організаційно-педагогічних умов покладених у основу формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності. *Педагогічний дискурс* : зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький. Вип. 22. 101–106.
10. Лісна-Міськів Н. Є. (2018а). Характеристика структурної моделі формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на праксеологічних засадах та результати її практичного впровадження. *Наукові записки кафедри педагогіки*: Збірник наукових праць. Харків: ФОП Петров В.В. 180–190.

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Лісна-Міськів Н. Є. (2016с). Загальні підходи до необхідності введення педагогічних інновацій у професійну підготовку майбутніх бакалаврів

сестринської справи. *Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування* : зб. тез наук. робіт учасників між нар. наук.-практ. конф. (Львів, 28-29 жовтня 2016 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота». 163–165.

12. Лісна-Міськів Н. Є. (2016d). Можливості праксеології у професійній підготовці майбутніх медичних сестер-бакалаврів. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи*: зб. тез Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 28-29 жовтня 2016 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет. 80–83.

13. Лісна-Міськів Н. Е. (2016e). Теоретико-методологические аспекты подготовки будущих медицинских сестер-бакалавров к профессиональной деятельности. Социализация личности в условиях глобализации и информатизации общества: Сборник материалов II международной научно-практической конференции, (Тверь, 19 декабря 2016 г.). Тверь. Электронное издание. 446–449.

14. Лісна-Міськів Н. Є. (2017g). Використання ігрових імітаційних методів у формуванні особистісної компетентності майбутньої медичної сестри-бакалавра. *Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 11-12 серпня 2017 р.). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки». 116–119.

15. Лісна-Міськів Н. Є. (2017h). Загальні підходи до розробки структурної моделі формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на засадах праксеологічного підходу. *Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців на компетентнісній основі* : зб. наук. праць IV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 28 лютого 2017 р.) : у 2 ч. Переяслав-Хмельницький, (Київ. обл.) : ФОП Домбровська Я.М. Ч. I. 109–113.

16. Лісна-Міськів Н. Є. (2017i). Індивідуалізація професійної підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів як чинник формування мотиваційно-ціннісної сфери. *Проблеми саморозвитку та самовдосконалення особистості*

в умовах модернізації педагогічної освіти: зб. тез всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 22 листопада 2017 р.). Харків: ФОП Петров В.В. 165–168.

17. Лісна-Міськів Н. Є. Романишина Л. М. (2017j). Використання праксеологічного підходу під час професійної підготовки студентів. *Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: надбання, проблеми, перспективи*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 26–27 жовтня 2017 р.). Хмельницький : ХНУ. 43–45.

18. Лісна-Міськів Н. Є. (2017k). Обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на засадах праксеологічного підходу. *Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі* : зб. тез доповідей всеукр. наук.-практ. конф., (Мукачево, 17-18 травня 2017 р.). Мукачево : Вид-во МДУ. 170–172.

19. Лісна-Міськів Н. Є. (2017m). Характеристика потенціалу специфічних праксеологічних принципів у формуванні готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності. *Перспективні напрямки розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф (Харків, 10-11 лютого 2017 р.). Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень». 35–38.

20. Лісна-Міськів Наталія. (2018b). Використання ігрових імітаційних методів під час формування особистісної компетентності у майбутніх медичних сестер-бакалаврів. *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті*: Матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції, (Ужгород, 29–30 березня 2018 р.). Ченстохова – Ужгород – Дрогобич: Посвіт. 283–285.

21. Лісна-Міськів Н. Є. (2018с). Професійно-особистісне становлення майбутніх фахівців на засадах праксеологічного підходу у вищих медичних навчальних закладах. *Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій*: матеріали конференції (Дніпро, 26-27 жовтня 2018 р.) Дніпро: СПД «Охотнік». 43–44.

22. Лісна-Міськів Н. Є. (2019а). Потенціал інноваційних освітніх технологій викладачів вищих медичних навчальних закладів для підвищення якості професійної підготовки студентів. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності*: зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. у 2 ч. (Тернопіль, 11-12 квітня 2019 р.). Ч 2. Тернопіль: СМП «Тайп». 12–14.
23. Лісна-Міськів Н. Є. (2019б). Психолого-педагогічні аспекти підвищення мотиваційної спрямованості та розвитку позитивного ставлення студентів до навчання : *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти*: зб. наук. статей / укладач К.В. Петровська. Бердянськ: Бердянський державний педагогічний університет 113–118.
24. Лісна-Міськів Н. Є. (2020б). Підготовки майбутніх медичних сестер до професійної діяльності у контексті праксеологічного підходу: практичні аспекти: *Трансформаційні процеси в підготовці сучасного медичного та фармацевтичного працівника*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. internet-конф. з міжнародною участю (Рівне, 26-27 березня 2020 р.). Рівне: КЗВО «Рівненська медична академія». 73–75.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

25. Лісна-Міськів Н. Є. (2017d). Аналіз зарубіжного досвіду формування готовності до професійної діяльності майбутніх медичних сестер-бакалаврів. *Науковий вісник льотної академії*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Кропивницький : КЛА НАУ. Вип. 1. 261–266.
26. *Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Клінічне медсестринство в педіатрії» для спеціальності 223 Медсестринство спеціалізація Сестринська справа (2020с)*. Автори розробники: Куксенко І. В., Лісна-Міськів Н. Є., Поцюрко Н. Т. Тернопіль: Вид-во Вектор. 152 с.